

3. Инвестиции и финансиране на иновациите

Инвестициите в иновации са важен инструмент за повишаване на конкурентността на българските предприятия в дългосрочна перспектива. През последните години разходите за НИРД в страната са ограничени, а търсенето на предлаганите НИРД продукти от частния сектор е слабо. За българските предприятия все още е по-изгодно технологичното обновление чрез преки чуждестранни инвестиции и внос на инвестиционни и потребителски стоки, в които се съдържат нужните им технологии и знание. Поради по-високия икономически риск в България, който допълнително натоварва иновационните начинания на предприятията, и липсата на специфичен иновационен опит сред българските предприемачи те се нуждаят от специални източници на финансиране – програми за микрокредитиране, фондове за рисков капитал, програми на ЕС и др.

Международен трансфер на инвестиции в НИРД

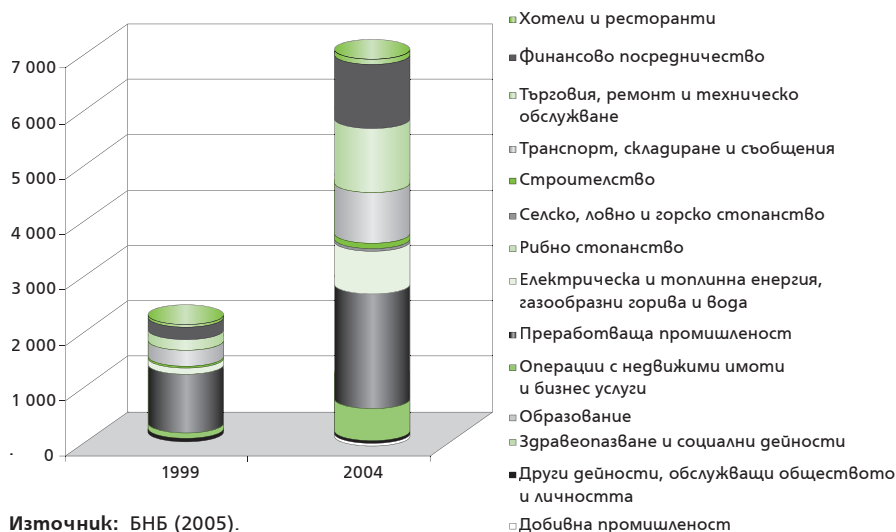
Основно значение за технологичното обновление на българските предприятия имат инвестициите в чуждестранни технологии и знание. Главните канали за разпространяване на тези нововъведения са вносът и чуждестранните инвестиции от страни с развит капацитет за иновации и високи разходи за НИРД.

Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) са основен двигател на растежа в страните от Централна и Източна Европа, включително България. Тяхното въздействие върху приемащата икономика се проявява чрез формиране и натрупване на нов капитал и чрез технологично обновление⁵⁶. Разбира се, съдържанието на НИРД, т.е. делът на новото знание и технологиите в ПЧИ в България, и скоростта на тяхното усвояване и разпространяване в страната зависят от структурата на икономиката и в частност на националната иновационна система и от водената икономическа политика.

Отраслите с по-голямо натрупване на ПЧИ в България са и с по-висок дял на иновативните предприятия в сравнение със средния за икономиката. Основният източник на преки чуждестранни инвестиции са страните от Европейския съюз и ОИСР. По този начин България е свързана с регион с около 2 % разходи за НИРД през 2003 г. и има възможност да се възползва от значителен трансфер на технологии, ако създаде необходимите за това условия.

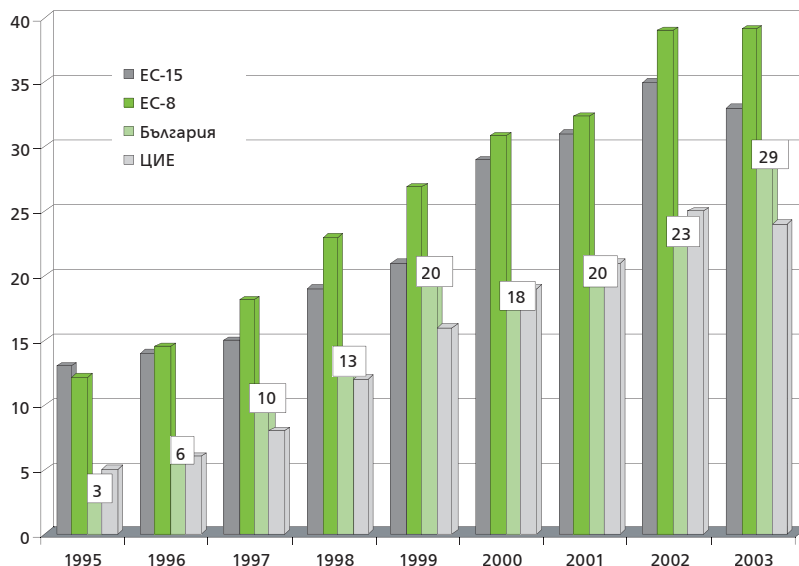
Размерът на преките чуждестранни инвестиции в България се утрои за последните пет години и през 2004 г. надскочи 7 млрд. евро. Делът на ПЧИ в БВП достигна 30 %. Въпреки това наситеността на българската икономика с чуждестранни инвестиции остава по-ниска в сравнение със сред-

ФИГУРА 46: СРАВНЕНИЕ НА РАЗМЕРА НА ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ С НАТРУПВАНЕ В БЪЛГАРИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ОТРАСЛИ (1999 И 2004 г.)

Източник: БНБ (2005).

ФИГУРА 47: НАСИТЕНОСТ НА ИКОНОМИКАТА С ПЧИ – ДЯЛ НА ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ С НАТРУПВАНЕ В БВП ЗА БЪЛГАРИЯ И ИЗБРАНИ ГРУПИ СТРАНИ (1995 – 2003 г.)

Източник: КТРООН (2005).

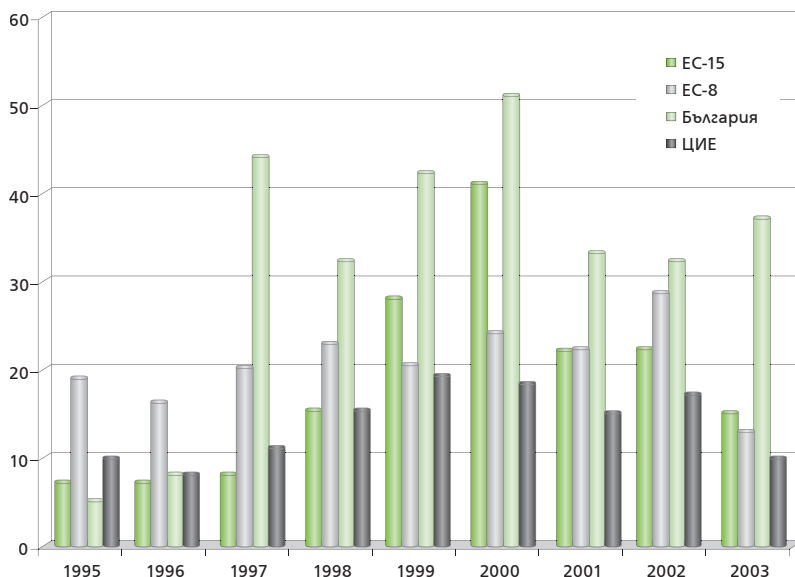
⁵⁶ Neuhaus, M., FDI: The Growth Engine in Central and Eastern Europe, EU Monitor No. 26, Deutsche Bank, 2005.

ната за страните от ЕС-8, а ако се съди по знаците, големи инвестиционни проекти, страната е предпочитана от по-нискотехнологични инвеститори⁵⁷. Средно около 39 % от инвестициите в основен капитал в българската икономика за последните 7 години се формират от ПЧИ. Този сравнително висок дял е свидетелство за все още ниската капитализираност на икономиката и липсата на достатъчно и ефективно насочен от финансовата система вътрешен ресурс за инвестиции, включително в иновации. От груга страна, предпочитанията на чуждестранните компании към инвестициите на зелено в сравнение с приватизацията на съществуващи активи, особено в българската промишленост, са ясна оценка за изключително ниската пазарна стойност на наследената индустриална база⁵⁸, включително на нейните връзки с научно-техническата система на страната. Оттук се налагат някои важни изводи за **насоката на иновационната политика по отношение на ПЧИ:**

- усилията трябва да се насочат към привличане на ПЧИ в сектори на икономиката с повече добавена стойност и по-високо съдържание на НИРД;
- във връзка с това е необходимо да се възстановят връзките на националната научно-технологична система с икономиката и особено с настоящите и потенциалните чуждестранни инвеститори.

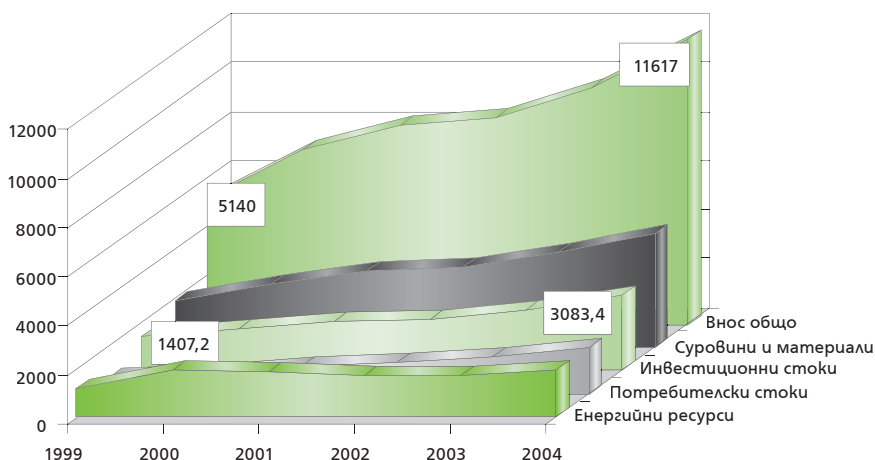
До голяма степен огледално на ПЧИ е и развитието на динамиката и структурата на вноса в страната. За последните 5 години вносът на инвестиционни стоки, които са основният източник за

ФИГУРА 48: ДЯЛ НА ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ В БРУТОКАПИТАЛООБРАЗУВАНЕТО НА БЪЛГАРИЯ И ИЗБРАНИ ГРУПИ СТРАНИ (1995 – 2003 г.)

Източник: КТРООН.

ФИГУРА 49: ВНОС НА БЪЛГАРИЯ ПО СТОКОВИ ГРУПИ (1999 – 2004 г.)

Източник: БНБ (2005).

трансфер на знание и технологии в икономиката на страната, се удвои и заедно с нарастването на чуждестранните потребителски стоки има тенденция да измести суровините и материалите като най-голям дял в българския внос. Тази тенденция е особено ясно различима при вноса от ЕС, който съставлява около 60 % от неенер-

гийния внос. Въпреки това преобладаването на стоките и материалите в българския внос са пряк израз на т.нар. работа на ишлема с ниска добавена стойност на основна част от българските производители. Тя отново подчертава преобладаващия нискотехнологичен характер на производството в страната. В това отношение

⁵⁷ Според Доклада за дейността на Българската агенция за инвестиции за 2005 г. основната инвестиция на зелено за периода 2003 – 2005 г. в размер на 220 млн. щ. дол. е в производството на стъкло и стъкларски продукти.

⁵⁸ Макар те да не са предмет на настоящия анализ, тук трябва да се спомене и съществената негативна роля на приватизационната политика, както и на политиката по реструктуриране на предприятията за зазубата на пазарна стойност на редица наследени активи.

може би е разумно успоредно с повишаване на абсорбционната способност за технологии

на икономиката да се въведат допълнителна диференциация и стимули за инвеститорите в

производства с по-високо съдържание на НИРД и свързания с това внос на инвестиционни стоки.

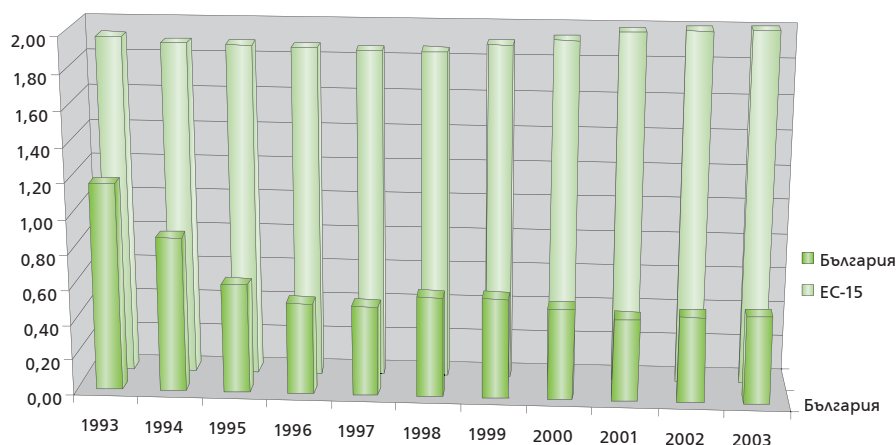
Инвестиции в НИРД – институционални сектори, източници на финансиране, видове изследвания

Основен показател за състоянието, вътрешните и външните връзки на иновационната система е структурата на разходите за НИРД по отношение на секторите на изпълнение и на източниците на финансиране на развойната дейност. Размерът на инвестициите в НИРД от своя страна определя дългосрочния иновационен потенциал на икономиката. Съотношението между разходите за НИРД в приложни и фундаментални изследвания дава допълнителна представа за моментната пазарна ориентираност на научно-технологичната система на страната.

Разходите за НИРД са най-разпространеният показател за отчитане на инвестициите в иновации и за оценка на потенциала за растеж на икономиката в световен мащаб. Редица емпирични проучвания обаче показват, че разходите за НИРД имат положително влияние за нарастване на иновациите само в страни с висок доход на човек от населението и/или с голям вътрешен пазар⁵⁹. До голяма степен производителността в останалите страни се основава на интензивен трансфер от развитите страни на готови стоки, услуги и процеси с високо съдържание на НИРД⁶⁰.

В световната икономика се наблюдава значителна разлика в инвестициите в НИРД между развитите и останалите държави⁶¹, като тази тенденция е особено валидна за частните разходи. През последните години България не прави изключение. Вътрешните разходи за НИРД все още играят сравнително малка роля и не се използват в предприятията за създаването

ФИГУРА 50: ИНТЕНЗИВНОСТ НА НИРД – ДЯЛ НА РАЗХОДИТЕ ЗА НИРД В БВП ЗА БЪЛГАРИЯ И ЕС-15 (1993 – 2003 г.)

Източник: НСИ, Евростат, 2004.

на иновации в икономиката. Само най-богатите страни могат да си позволят да развият хомогенно всички етапи от иновационния процес във всички стопански сфери чрез инвестиции в НИРД. **Затова е особено важно разходите за НИРД в страната да бъдат потясно ориентирани към пазарна реализация и към изграждане на потенциал в предприятията за**

създаване на местни и адаптиране на чуждестранни иновации.

Съпоставим измерител за интензивността на научната и технологичната дейност в различните по големина икономики е относителният дял на разходите за НИРД от брутния вътрешен продукт. През периода 1993 – 2003 г. е налице съществено изоставане

⁵⁹ Ulku, H., R & D, Innovation and Economic Growth: An Empirical Analysis, IMF, 2004.

⁶⁰ Coe, D. T., E. Helpman (1995), International R & D Spillovers. *European Economic Review*, 39, pp. 859-887; Coe, D. T., W. Helpman, A. Hoffmaister (1997), North-South R & D Spillovers. *Economic Journal*, 107, p. 134-149.

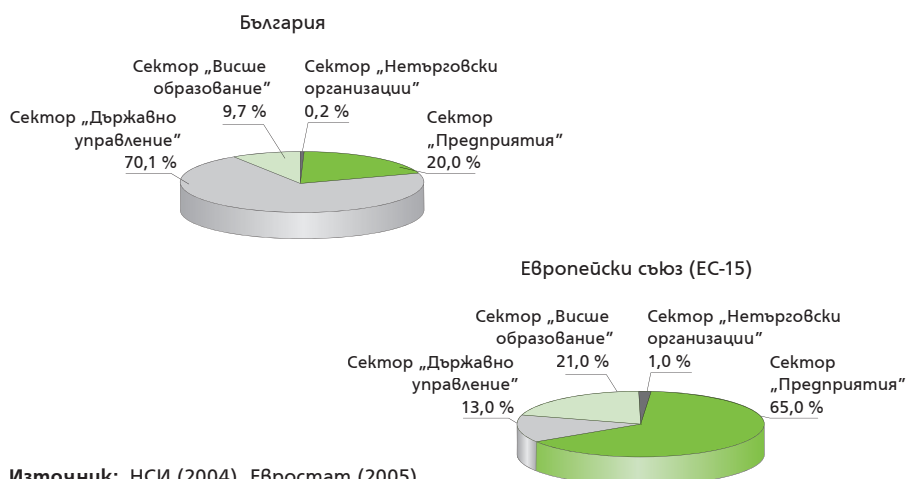
⁶¹ Westholm, G., B. Tchatchoua, P. Tindermans (2004), The Great Global R & D Divide. *The Political Economy of R & D*, July/August 2004, p. 24-30.

Sachs, J., The Global Innovation Divide, *Innovation Policy and the Economy*, Volume 4, National Bureau for Economic Research, 2004.

на равнището на интензивността на НИРД в България в сравнение с повечето европейски държави. През 2003 г. относителният дял на разходите за НИРД от brutния вътрешен продукт в България е четири пъти по-нисък от средното равнище на интензивността на НИРД за 15-те страни – членки на ЕС. Задълбочаващата се разлика през този период показва по-добрата специализация на страните от ЕС-15 в създаването на нови идеи и технологии в сравнение с България, което потвърждава констатацията в някои теоретични изследвания,⁶² че в производство на ново знание се специализират страните с достъп до по-голяма база от налично знание в световната икономика.

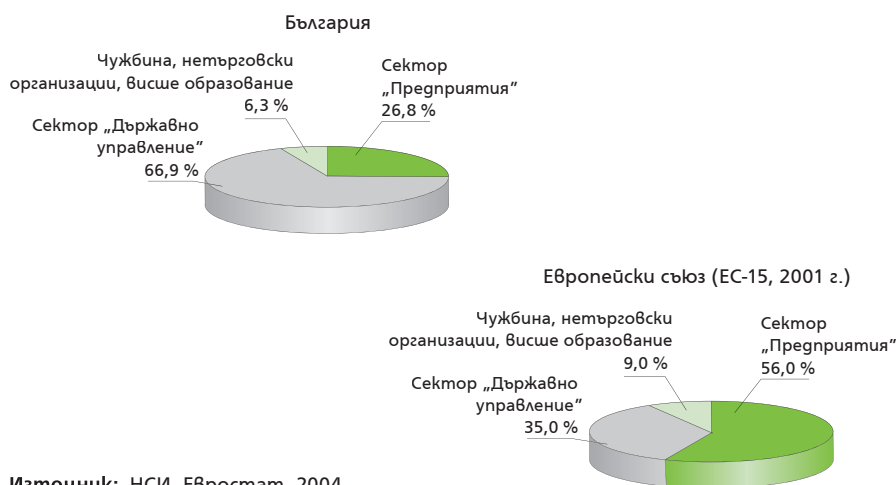
За разлика от повечето страни в ЕС-15 в България НИРД се реализира предимно в организации в държавния сектор. В допълнение участието на предприятията във финансирането на общите разходи за НИРД е по-малко от половината, отколкото на държавата, а това е точно обратна пропорция в сравнение с ЕС. Обърнатата структура на финансиране и изпълнение на НИРД е признак на **слабото вътрешно търсене на НИРД от предприятията, организационната нереструктурираност и ниската пазарна ефективност на НИРД сектора в България**. Разпределението на разходите за НИРД според институционалния сектор, в който се провеждат научните изследвания и разработки, през целия период след 1995 г. се характеризира със значителен превес на сектор „Държавно управление“. През 2003 г. в този сектор са реализирани научноизследователски проекти на стойност 70,1 % от общите разходи за НИРД. Въпреки че теорията предполага публичните разходи за НИРД да стимули-

ФИГУРА 51: СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ ЗА НИРД ПО ИНСТИТУЦИОНАЛНИ СЕКТОРИ ЗА БЪЛГАРИЯ (2003 г.) И ЕС-15 (2001 г.)

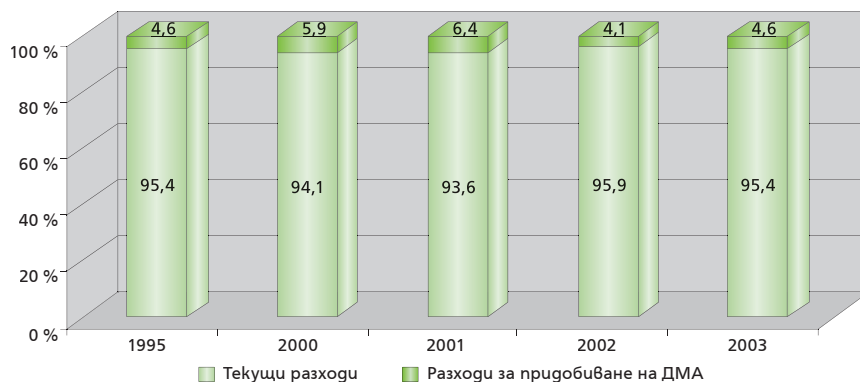
Източник: НСИ (2004), Евростат (2005).

ФИГУРА 52: СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ ЗА НИРД ПО ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ ЗА БЪЛГАРИЯ (2003 г.) И ЕС-15 (2001 г.)

Източник: НСИ, Евростат, 2004.

ФИГУРА 53: СТРУКТУРА НА РАЗХОДИТЕ ЗА НИРД ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ (1995 – 2002 г.)

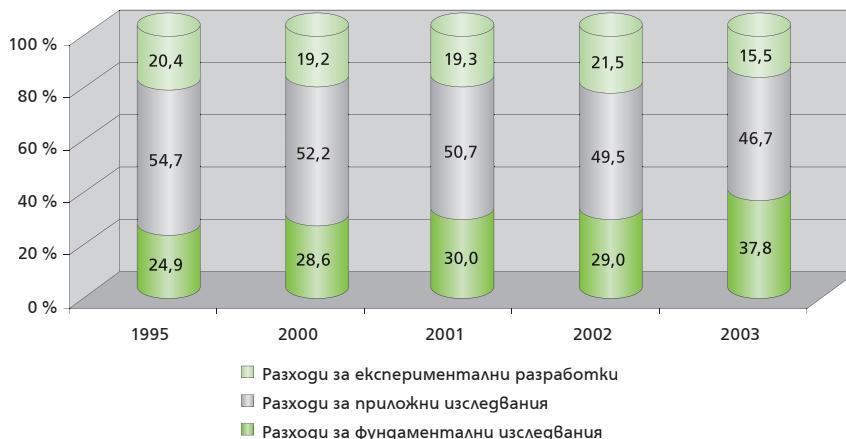
Източник: НСИ, 2004.

⁶² Gancia, G., F. Zilibotti, Horizontal Innovation in the Theory of Growth and Development, *Handbook of Economic Growth*, 2005.

лират частните чрез по-голяма база от достъпно знание, този ефект не се проявява в България. През 2003 г. вложените средства в научни и технологични разработки в сектор „Предприятия“ са едва 20,0 % от общите разходи. В повечето страни – членки на ЕС-15, преобладава приносът на извършената научноизследователска дейност в сектор „Предприятия“, в който през 2001 г. са направени 65 % от всички разходи за НИРД. Същевременно почти 67 % от разходите за НИРД в България през 2003 г. са направени от сектор „Държавно управление“, докато в ЕС-15 през 2001 г. 56 % от разходите за НИРД са били финансирани от предприятията. Приносът на предприятията за финансиране на НИРД в различните страни – членки на ЕС-15, варира значително по държави, но **водещи в иновациите в световен мащаб са онези икономики, в които частният сектор осигурява около 2/3 от финансирането.**

В допълнение на (и до известна степен във връзка с) проблема за структурата на изпълнение и финансиране на НИРД в България е остарялата материална база, която в голямата си част се е декапитализирала или е на равнище, което не позволява реалното осъществяване на съвременна научноизследователска и развойна дейност. Като следствие от силно ограничения общ държавен финансов ресурс, липсата на финансиране от частния сектор и наследената развита организационна структура на публичния сектор за НИРД, текущите разходи са насочени предимно за възнаграждение на изследователския труд и с цел поддържане на завареното състояние на материалната база, без възможности за обновяване на техническата база със съвременни технологии. През последните 10 г. средно над 95 % от вложените средства в

ФИГУРА 54: СТРУКТУРА НА ТЕКУЩИТЕ РАЗХОДИ ЗА НИРД В БЪЛГАРИЯ ПО ВИДОВЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ (1995 – 2003 г.)

Източник: НСИ, 2004.

НИРД в България са изразходвани за текущи разходи. Направените капитални вложения за закупуване на машини и оборудване за реализиране на научните разработки през 2002 г. са едва 4,0 % от всички разходи за НИРД. В резултат на това и поради непрекъснатото съкращаване на технологичния жизнен цикъл на необходимата за НИРД апаратура и материални условия може да се очаква, че **амортизацията на физическия капитал е довела и до реална загуба на част от натрупания човешки капитал.**

Влиянието на продължителната липса на капиталови инвестиции в НИРД сектора може да се види и в **разпределението на текущите разходи за НИРД по видове изследвания.** Макар че все още преобладават приложните и експерименталните изследвания, след 1995 г. техният дял непрекъснато намалява. Показателно е, че тази тенденция се задълбочава с увеличаването на наличното финансиране за сектора през 2003 г. Тогава дялът на приложните изследвания намалява до 47 %, а на експерименталните – до 16 %. Несъмнено фундаменталните изследвания, чийто дял в разходите нараства до 37 % през

2003 г., са важни за дългосрочната жизненост на иновационната система, но имат сравнително по-ограничено въздействие от приложните за подобряване на иновационното представяне на икономиката в краткосрочна и средносрочна перспектива.

Съществуват множество причини както от страна на търсенето, така и от страна на предлагането за неадекватния размер и структура на НИРД разходите в България, но по-важно е какво може да се направи, за да се подобри използването на наличния ресурс за повишаване на иновационния продукт на страната:

- Поради слабата капитализация, сравнително ниския управленски опит и трудния достъп до свеж финансов ресурс българските предприятия предпочитат да инвестират в знание чрез закупуване на леснодостъпни на пазара готови продукти, при които възвръщаемостта е по-ниска, но по-бърза, отколкото в създаване на по-доходоносно, но по-скъпо и с по-бавна възвръщаемост ново знание. Поради това търсенето, а следователно и финансирането на НИРД от предприятията в

българската икономика е ниско, а световният опит показва, че не е реалистично да се очаква тази ситуация да се промени преди достигането на чувствително по-високи равнища на капиталово натрупване в икономиката от сегашните 20 % от БВП. Въпреки това процесът на капиталово натрупване в страната е динамичен и е необходимо **да се създадат адекватна среда и предпоставки за повишаване на търсенето и инвестициите в НИРД от страна на предприятията, включително с чуждестранно участие**, като данъчни, митнически и административни облекчения например.

- Важно е **да се подобри пазарната ориентация на предлагането в НИРД сектора** дори чрез преориентиране на част от организацията в него към консултантско-брокерски услуги в областта на технологичното обновление и развитие на предприятията.
- Макар и сравнително ограничени в абсолютна стойност, разходите за НИРД в гържавния сектор трябва да се използват по-целенасочено за привличане на допълващи средства от частния сектор. **Една разумна цел в средносрочна перспектива до 2010 г. би**

била постигането на съотношение гържавни:частни разходи за НИРД от 1:1, при общ размер от 1,3 – 1,5 % от БВП. По този начин, от една страна, ще се стимулира участието на частния сектор в НИРД, а, от друга, ще се въведат дисциплина и проверка на пазара върху гържавните разходи за иновации. Същевременно в един по-дългосрочен хоризонт България трябва да се стреми към позициониране сред лидерите в рамките на стратегическите цели на ЕС за повишаване на разходите за НИРД в икономиката до 3 % от БВП.

- Разбира се, тази цел не бива да ограничава **подкрепата на гържавата за подобряване на научно-техническата инфраструктура**, особено

когато тя е стратегическа за позиционирането на българската иновационна система в европейското икономическо пространство. По този начин достъпът на България до световно знание ще се разшири, разходите за единица придобито знание ще намаляят и ще бъдат създадени възможности за промяна в специализацията на българската икономика към продукти с по-високо съдържание на знание и съответно по-висока добавена стойност. Важно в това отношение е и съфинансирането на участието на български научноизследователски организации и иновативни предприятия в специализираните програми на ЕС за развитие на предприемачеството, науката и иновациите.

КАПЕ 4: ИНСТРУМЕНТИ В ПОДКРЕПА НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В НИРД – ПРИМЕРЪТ НА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИЯ ПОТЕНЦИАЛ“, 2005 г.

Програмата е в съответствие с Иновационната стратегия на Република България, ръководи се от дирекция „Научни изследвания“ към МОН и включва три модула:

- подобряване състоянието на научната инфраструктура;
- подкрепа на млади учени;
- обновяване на специализираното научно оборудване.

Първият модул на програмата подкрепя инициативи, които са одобрени от ЕС за финансиране по европейски проекти. За оценяването на подадените проекти в другите два модула е осигурена международна експертиза. Проектите се отпускат на принципа на съфинансиране с гържавни и частни (70:30 %) средства.

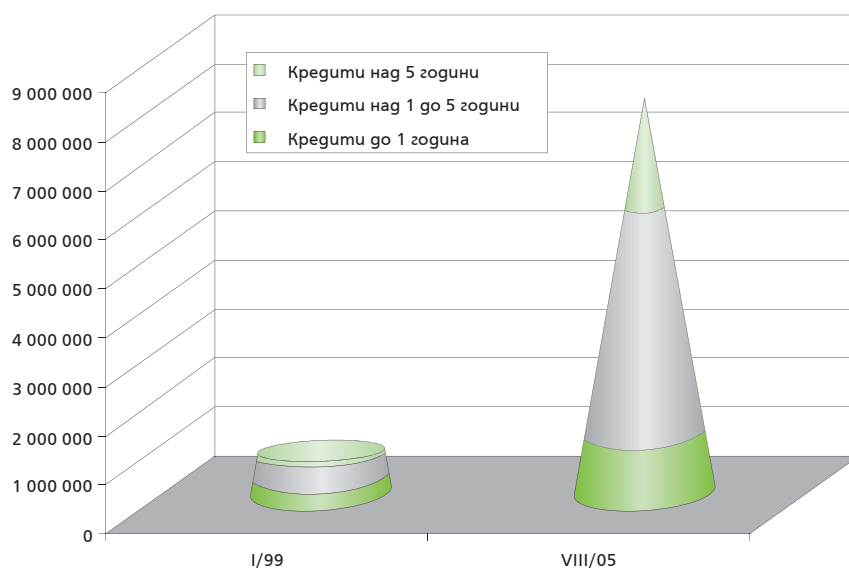
Източник: Дирекция „Научни изследвания“, МОН, 2005.

Финансиране на иновациите – рисков капитал

Липсата на адекватни обществени и частни източници за финансиране на иновациите е посочена от българските иновативни предприятия като основен проблем пред тяхната иновационна дейност. Високият риск, присъщ на инвестициите в НИРД, и малкият среден размер на българските предприятия изискват специални средства за финансиране като фондове за рисков капитал, местни и международни публично-частни програми и др., които да допълнят банковото финансиране на иновационната дейност в страната.

С макроикономическата стабилизация в страната и устойчивия ръст на икономиката през последните 8 години българската финансова система започна да се възстановява и да се развива. Това доведе до чувствително подобряване на финансовото посредничество и до **увеличаване както на обема, така и на разнообразието на предлаганите на пазара финансови инструменти**. За последните 8 години размерът на отпуснатите кредити за частни нефинансови предприятия от банковата система е нараснал 10 пъти – до 8 млрд. лв. през 2005 г. Значително се подобри и срочността на отпуснатите кредити. Докато към януари 1999 г. кредитите със срочност над 5 години са били едва 12.8 % от редовните кредити в банковата система, а кредитите със срочност от 1 до 5 години – 48.5 %, то към август 2005 г. техният дял се е повишил съответно до 27.8 % и 57.1 %. За същия период дялът на вътрешния кредит в БВП на страната се удвои и надмина 36 %⁶³. Основният ръст на кредитната активност беше през 2003 и 2004 г. и все още е рано да се оцени неговото пълно въздействие върху иновационната дейност на предприятията, но може да се очаква то да бъде силно положително. Същевременно, както се вижда и от показателите за капиталова наситеност на икономиката, фи-

ФИГУРА 55: КРЕДИТНАТА ЕКСПАНЗИЯ В БЪЛГАРИЯ – СРАВНЕНИЕ В РАЗМЕРА В ЛВ. НА СРОЧНОСТТА НА ОТПУСНАТИТЕ ОТ БАНКИТЕ КРЕДИТИ ЗА ЧАСТНИТЕ, НЕФИНАНСОВИ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ КЪМ ЯНУАРИ 1999 И АВГУСТ 2005 г.

Източник: БНБ, 2005.

нансовото посредничество в България остава на равнища, по-ниски от средното равнище за ЕС-8, а значението на съществуващите инструменти за финансиране на рискови инвестиции остава силно ограничено.

За огромната част от българските предприятия основен източник за финансиране на тяхната иновационна дейност са вътрешните ресурси на фирмата. Само 8,3 % от предприятията посочват банковата система

като източник на финансиране на иновационната им дейност. Разпознаваемостта на специализираните **фондове за рисков капитал** е още по-ниска (1,2 %) и се нарежда след гържавния бюджет и местни и чуждестранни партньори. Сравнението⁶⁴ за страни с достъпни данни за Европа и САЩ показва съществена и статистически значима връзка между разходите за НИРД в дадена страна като показател за иновационна интензивност на икономиката и използвания рисков капитал.

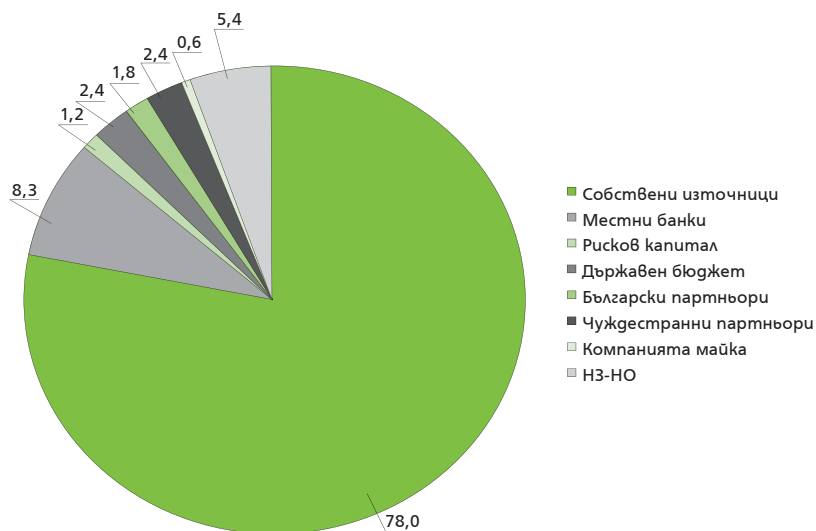
⁶³ По данни на БНБ.

⁶⁴ Фондация „Приложни изследвания и комуникации“.

На всяка единица вложен рисков капитал съответстват единадесет единици разходи за НИРД за 2002 г. Тази взаимовръзка може да се проследи и в динамичен аспект. В Европа през последните години се наблюдава тенденция на изпреварващо развитие на рисковите фондове спрямо БВП. Въпреки че растежът е нестабилен, увеличението е валидно както за рисковите вложения за започване на дейността, така и за подмяна и развитие. Според установената зависимост нарастването на рисковото финансиране съпътства процеса на нарастване на разходите за НИРД.

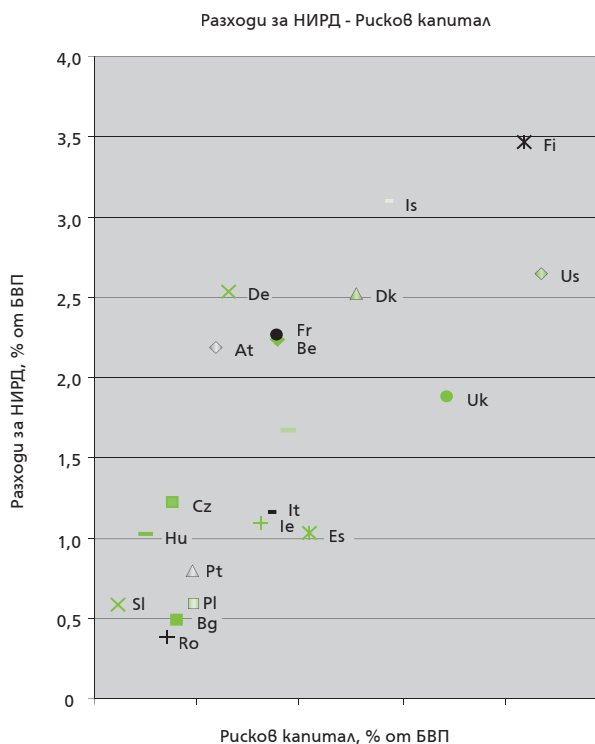
Въпреки че за България липсват официални данни за рисков финансиране, направените оценки показват, че то е минимално. Общият обем на заявените от фондове за рисков капитал в България налични средства е бил около 0.06 % от активите на банковата система през 2003 г. Сравненията с други страни определят като логично съпътстването на ниските разходи за НИРД с ниско рисково финансиране и отреждат на страната място сред последните в Европа по тези показатели, но не определят посока на зависимостта. Може да се предполага, че с повишаване на капитализацията на фирмите в България потенциалът за растеж на разходите за НИРД с осигуряване на допълнително рисково финансиране ще нараства. В това отношение все още съществуват редица причини за липсата на рисково финансиране в страната, като сред по-важните могат да бъдат открити: а) липсата на ликвиден фондов пазар и ограничените възможности за излизане от инвестицията; и б) укриването на съществена част от финансовата информация на фирмите от националната статистика за избягване на данъчни задължения, което води до занижени показ-

ФИГУРА 56: ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ НА ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ИНОВАТИВНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2003 г. (%)

Източник: Витоша рисърч (2004).

ФИГУРА 57: ВРЪЗКА НА РИСКОВИЯ КАПИТАЛ С РАЗХОДИТЕ ЗА НИРД

Източник: Евростат (2003). Данните за рисков капитал в България са по експертна оценка на Фондация „Приложни изследвания и комуникации“.

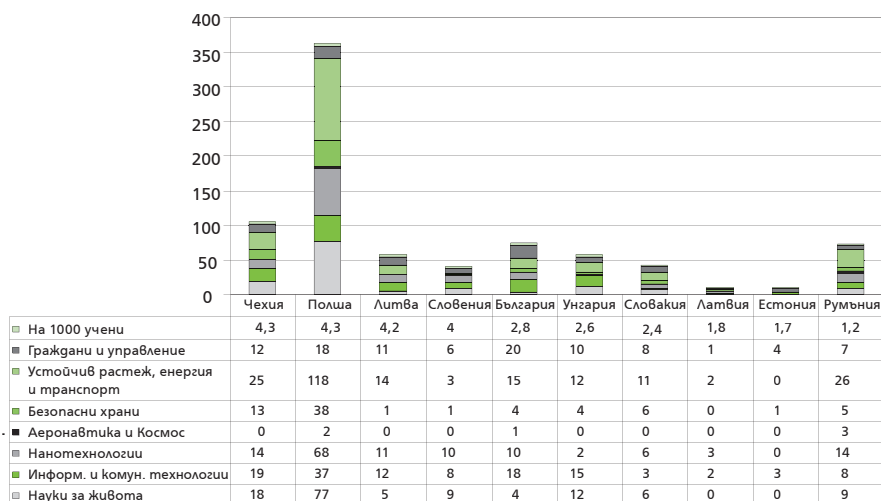
тели за бизнес активността на равнище сектор и отрасъл.

Подобряването на общата финансова среда в страната през последните няколко години позво-

лява да се мисли за допълнително развитие на специфични финансови инструменти за инвестиции в НИРД и иновационни начинания като например:

- публично-частни инициативи за стимулиране работата на фондове за рисков капитал, включително чрез стимули за навлизане на нови фондове за рисков капитал и бизнес ангели⁶⁵ на пазара в България;
- стимулиране на участието на българските фирми в рамковите програми на ЕС за наука, технологично развитие и иновации. В това отношение могат да се използват натрупаният значителен успешен опит от участието на български научни и изследователски организации в тези програми. Все още едва 1.2 % от иновативните фирми в България са посочили фондове на ЕС⁶⁶ като значим източник на финансиране.

ФИГУРА 58: УЧАСТИЕ НА НОВИТЕ СТРАНИ ЧЛЕНКИ И НА СТРАНИТЕ КАНДИДАТКИ ПО ТЕМАТИЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ В ШЕСТАТА РАМКОВА ПРОГРАМА НА ЕС (БРОЙ ПРОЕКТИ)

Източник: Иновациите – политика и практика, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, 2004.

ТАБЛИЦА 6: УЧАСТИЕ НА БЪЛГАРСКИ ОРГАНИЗАЦИИ В ПРОЕКТИ ОТ ПЕТАТА РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ И ИНОВАЦИИ НА ЕС (РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ПРОГРАМИ)

Акроним на подпрограмите	Тип организация						общо
	частни фирми и НИ	институми от БАН	ВУ	публични организации	институми от НЦАН	институми от МА	
LIFE	9	3	4	0	8	8	32
IST	41	9	20	6	0	0	76
GROWTH	24	8	9	4	2	0	47
EESD	16	42	12	12	3	0	85
INCO II	2	10	3	1	1	0	17
INNOVATION SMEs	2	0	2	0	0	0	4
IMPROVING	21	7	13	1	0	1	43
FP5 EURATOM	3	5	2	1	0	0	11
ОБЩО	118	84	65	25	14	9	315
Дял от всички (%)	37,5	26,7	20,6	7,9	4,4	2,9	100,0

Източник: Иновациите – политика и практика, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“, 2004.

⁶⁵ От английски „business angels“.

⁶⁶ Според национално представително проучване на иновативните предприятия в България, проведено през 2004 г. от маркетингова и социологическа агенция Витоша рисърч по поръчка на Европейския иновационен център, Фондация „Приложни изследвания и комуникации“.